

ЭКСПРЭС

АДНАДЗЕНКА БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ "АДРАДЖЭНЬНЕ"
Выданьне Аргкамітэту. Выпуск 3. Чэрвень 1989.

● ДА УСТАНОУЧАГА ЗЬЕЗДУ ЗАСТАЛОСЯ ДВА ТЫДНІ

З а я в а

У Прэзідыум
Вярхоўнага Савета БССР

Па даручэньні Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне" 23 траўня мы падалі ў Менгарвыканкам заяву (адзін з экзэмпляраў яе прыкладзеца) на правядзеньне Устаноўчага зьезду, які павінен прыняць Статут, Праграму і абраць кіраўнічыя органы БНФ, а таксама вызначыць галоўныя напрамкі яго дзейнасьці на бліжэйшую персьпектыву.

Пад час папярэдніх перамоваў з сакратаром гарвыканкама Л. Валодзькінай высветлілася, што вырашэньне некаторых арганізацыйных пытанняў выходзіць за межы кампетэнцыі гарсавета. Найперш гэта датычыць асьвятленьня рэспубліканскімі сродкамі масавай інфармацыі падрыхтоўкі і правядзеньня дадзенага мерапрыемства, памнажэньня дакумэнтаў Зьезду, а таксама выкарыстаньня пад час яго нацыянальна-гістарычнай сімволікі беларусаў.

Мы зьвяртаемся да Прэзідыума з надзеяй, што ён дапаможа выканаўчым органам пераадолець нечаканыя перашкоды. Такая дапамога ўяўляецца нам тым больш неабходнай, што станючае ці адмоўнае вырашэньне пытання пра распаўсюджаньне сярод дэлегатаў і гасьцей Зьезду неабходных дакумэнтаў і матэрыялаў, а таксама пытаньне пра выкарыстаньне сімволікі, знаходзяцца ў прамой залежнасьці ад адпаведнага тлумачэньня і прымяненьня Указу Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР ад 31 сакавіка 1989.

Спадзяемся, Прэзідыум знойдзе магчымасьць аператыўна растлумачыць выканаўчым і праваахоўным органам, што старажытныя харугвы, гербы і сьцягі, нацыянальныя арнаменты і строі -- гэта зусім ня тыя рэчы, якія падлягаюць рэгістрацыі ў Міністэрстве замежных справаў, а Статут, Праграма, ініцыятыўныя праекты БНФ (яшчэ да абмеркаваньня і прыняцьця іх Зьездам) -- гэта зусім ня тыя публікацыі, "зьмест якіх накіраваны на нясенне шкоды дзяржаўнаму і грамадскаму парадку, правам і законным інтарэсам грамадзян". Асабліва, што датычыць правоў і законных інтарэсаў тых грамадзянаў Рэспублікі, якія зацікаўлены ў стварэньні масавага народнага руху за рэвалюцыйнае і гуманнае абнаўленьне грамадства.

24 траўня 1989.

Міхась Дубянецкі,
Вячаслаў Жыбуль.

С п р о б а п р а г н о з у

Першы ж раўнд перамоваў, які адбыўся 23 траўня, паказаў, што Менгарвыканкаму ня дадзена права на канчатковае рашэньне адносна Устаноўчага зьезду БНФ. Пачалося тое, што і павінна было пачацца -- канцылярская гульня.

Давялося на наступны ж дзень несці адзін з экзэмпляраў

"заявы дзевяці" (гл. "Экспрэс", травень 1989, вып. 2) у Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі і прыкладаць да яго зьмешчаную вышэй заяву. Яшчэ адна заява тлумачальнага характару (у ёй агаворвалася працягласьць арэнды памяшканьня для Зьезду, колькасць месцаў у зале і г.д.) была дадаткова пададзеная ў Менгарвыканкам.

Гарсавет і Прэзідыум распачалі доўгую партыю пінг-понгу, дзе ўпаўнаважаным Аргкамітэту (М.Дубянецкаму, С.Леўшунову і мне, В.Жыбулю) адводзілася, вядома ж, ня роля ракетак. Але нечакана для Прэзідыума і на радасьць гарвыканкама ўжо на чацьвертым раўндзе перамоваў быў зафіксаваны поўны разрыў "дыпламатычных адносін" паміж бацькамі горада і Аргкамітэтам. На наступны дзень, 1 чэрвеня, наша дэлегацыя была запрошаная ў Прэзідыум.

Стол у зале паседжаньняў быў застаўлены дыктафонамі. Тоўсты шнур ад студыйнага мікрафона цягнуўся кудысь пад стол. Магчыма, да аграмадных памераў магнітафона, што пагрозьліва гуў наводдаль. (То былі займеньнікі высокіх гаспадароў будынка.) Па той бок стала сядзела брыгада абазнаных юрыстаў -- па адным ад Прэзідыума, ад Саўміна, ад Міністэрства юстыцыі і гарсавета. Яны не маглі прымаць рашэньні. Яны выконвалі чужую волю. А воля тая, як я разумею, была: не пушчаць! На ражне, а не на Зьездзе хацела б бачыць нашае Начальства і Аргкамітэт у такім непаслухмяным складзе, і такія раённыя рады БНФ, што зьбіраюць перад Домам ураду мітынгі, каб прымаць там рэзалюцыі-тэлеграмы на адрас Зьезду народных дэпутатаў СССР пра палітычны недавер Я.Сакалову і Г.Таразевічу.

Тым ня менш перад юрыстамі стаяла нялёгкая задача. Бо ЗАКОННЫХ ПАДСТАВАЎ ДЛЯ ЗАБАРОНЫ УСТАНОВАЧАГА ЗЬЕЗДУ БНФ НЯМА. Значыць, трэба дазваляць. А дазваляць -- нельга, бо Начальства нашае і ёсьць Закон наш. І зноў пачалася вядомая нам па першых раўндах у гарсавеце гульня. Ад нас патрабавалі і выпіскі з пратаколаў Аргкамітэту, і поўны збор подпісаў усіх яго сяброў, і дакладны сцэнар правядзеньня Зьезду. Юрыстаў не задаволіла ні квота дэлегатаў, ні парадак рэгістрацыі групаў падтрымкі, ні склад запрошаных дэлегацыяў ад іншых рукаў за перабудову. Яны настойліва раілі нам падаць у Прэзідыум для папярэдняй эксьпертызы (чытай: цэнзуры) праекты Статута і Праграмы БНФ, а таксама праекты зьездаўскіх рэзалюцыяў. Нам давалі зразумець, што для атрымання дазволу на правядзеньне Зьезду ад нас патрабуецца поўны і безумоўны давер да Начальства. Але і мы зразумелі, што Начальству шмат чаго не хапае, каб аднавіць свой поўны і безумоўны дыктат над намі.

Карацей, перамовы зайшлі ў тупік. Не люблю даваць прагнозы, але сёньня я перакананы, што ад Начальства ня будзе ні афіцыйнага дазволу, ні афіцыйнай забароны. А неафіцыйная -- яна ўжо ёсьць. Так што ўсе надзеі на саветы працоўных калектываў і мужаў тых кіраўнікоў установаў, прадпрыемстваў і творчых саюзаў, якія дадуць фронту на 2 -- 3 дні патрэбнае памяшканьне і вытрымаюць гнеў Начальства. І вядома ж, надзея на актыўнасьць кожнага сябра і кожнага прыхільніка "Адраджэньня". Іх многія сотні тысяч, і яны, я веру, скажуць сваё слова. Зьезд павінен адбыцца "пры любым надвор'і".

Вячаслаў Жыбуль.

РАБОЧЫ РУХ

20 траўня адбылася Устаноўчая канфэрэнцыя Рабочага саюзу Клайпеды. Разам з гасьцямі з Таліну, Ленінграду, Калінінгра-2.

ду, Яраслаўлю ў рабоце Канферэнцыі ўзялі ўдзел рабочыя зь Менску, актывісты БНФ М.Собаль і В.Іофэ. Стварэньне новай арганізацыі віталі з трыбуны сакратар гаркама КПЛ, старшыня Клайпедскага гарвыканкаму, сябры Рады Сойму "Саюдзіса", народныя дэпутаты СССР, прадстаўнікі Лігі Свабоды Літвы і Дэмакратычнай партыі Літвы.

Рыхтуючыся да Зьезду Рабочага саюзу Літвы, які ў хуткім часе адбудзецца ў Вільні, клайпедскія рабочыя абмяркоўвалі свае задачы і патрабаваньні: падтрымліваць праграму "Саюдзіса"; змагацца з дыктатам саюзных ведамстваў, нявольніцкай псіхалогіяй; дэмакратызаваць структуру кіраваньня прадпрыемствамі; выставіць сваіх кандыдатаў на выбарах у мясцовыя Саветы; спрыяць утварэньню галіновых прафсаюзаў; супрацьстаяць падмене абаронных функцыяў прафсаюзаў функцыямі разьмеркаваньня.

Беларуская дэлегацыя пазнаёмілася з досьведам станаўленьня рабочага руху ў Балтыйскіх рэспубліках. Былі абмеркаваньня перспектывы Рабочага Саюзу Беларусі.

● ХРОНІКА

25 т р а ў н я. Прыблізна а 17.00 на плошчы Леніна каля Дома ураду распачаў галадоўку 38-мігадовы рабочы Міхаіл Собаль. Прычына ягонай акцыі -- правал усіх дэмакратычных прапановаў ужо ў пачатку Зьезду народных дэпутатаў СССР. Падтрымліваючы прапанову Алесья Адамовіча спыніць на час работы Зьезда дзеяньне Закона аб парадку арганізацыі мітынгаў, М.Собаль патрабаваў зачытаць тэлеграму, дасланую ім у прэзідыум Зьезду:

"Буду голодать, находясь у Дома правительства с текстом телеграммы, пока ее не зачитают Съезду народных депутатов СССР. Вы решаете судьбы народа в ситуации, когда избиратели не имеют законного элементарного права: поддержать депутатов -- выразителей их мнения резолюцией митинга или собрания, демонстрацией. В то же время голосующие на Съезде против воли избирателей остаются неизвестными. Где логика и здравый смысл?"
25 мая 13.00, М.Соболь."

26 т р а ў н я. На плошчы перад галадоўшчыкам бесперапынна зьбіралася ад 10 да 200 чалавек. Сваімі подпісамі людзі пачалі далучацца да яго патрабаваньняў. Увечары адбылася сумесная нарада Арганізацыйнага камітэту і кіраўнікоў радаў БНФ "Адраджэньне", на якой было вырашана пераканаць М.Собалья спыніць галадоўку, паколькі кантрольны пакет галасоў у руках наменклатурнай большасьці рабіў ягоную акцыю заведама тупіковай. На плошчу Леніна накіравалася група прадстаўнікоў Аргкамітэту, але М.Собаль адмовіўся спыніць галадоўку і пагадзіўся толькі на тое, каб ягонае знаходжаньне на плошчы не было кругласутачным -- прыняў прапанову начаваць дома. Уначы пра галадоўку было паведамлена па тэлефоне народнаму дэпутату СССР Алесью Адамовічу.

27 т р а ў н я. М.Собаль атрымаў тэлеграму:

"Дорогой Михаил, на Съезде все не так уж плохо, и те указы, против которых Вы протестуете, нами будут опротестованы. А что большинство такое, а не другое, тут ничего пока не попишешь. Но придется меняться всем и им тоже, раз есть такие рабочие, как Михаил Соболь. А я думаю, что большинство таких. Очень прошу голодовку прекратить. Алесь Адамович."

28 т р а ў н я. Вынікі выбараў у Вярхоўны Савет далі

М.Собалю яшчэ адну падставу працягваць ягоную акцыю. Побач з галадоўшчыкам а 16.00 з'явіўся плакат:

"НАРОДНЫ дэпутат С.Шушкевіч кандыдатамі ў Вярхоўны Савет СССР прапанаваў НАРОДНЫХ дэпутатаў ад Беларусі А.Дабравольскага, А.Жураўлёва, С.Габрусева, В.Карніенку. Але Я.Сакалоў (І сакратар КПБ) ад імя большасці беларускай дэлегацыі заблакіраваў тых, каму я давяраю. Я АДМАУЛЯЮ Ў ДАВЕРЫ ДЭПУТАТУ Я.САКАЛОВУ!"

Празь некалькі хвілінаў пад гэтым плакатам распачаўся стыхійны збор подпісаў, і да 20.00 наступнага дня недавер дэпутату выказаў 4941 чалавек. Наогул, пад час галадоўкі пахіснулася шэрая недатыкальнасць плошчы перад Домам ураду. Яна стала і Гайд-паркам, і чытальнай залай, і палітычным клубам. Людзі абмяркоўвалі становішча на З'ездзе, выказвалі незадаволенасць складам і выступамі прадстаўнікоў беларускай дэлегацыі, абураліся маўклівасцю дэпутатаў, якім выказаў давер Беларускі Народны фронт. Каля месца галадоўкі Рада БНФ Маскоўскага раёна выставіла інфармацыйны стэнд "Адраджэньня" з выданьнямі, забароненымі вядомым указамі. "Малы друк" распавядаў пра падзеі ў Сумгаіце і Тбілісі, пра дасягненні народных рухаў у Балтыйскіх рэспубліках, знаёміў з тэкстамі сакрэтных пратаколаў пакту Молатава -- Рыбентропа. Каб адлюстраваць розныя пункты погляду, насупраць "Навінаў" і "Супольнасці" быў падвешаны на матузку "Политический собеседник".

Увечары, зважаючы на вялікую актыўнасць людзей, Рада БНФ Маскоўскага раёна вырашыла правесці перад Домам ураду мітынг, каб абмеркаваць становішча на З'ездзе і выказаць дэпутатам волю выбаршчыкаў.

29 т р а ў н я. Раніцой супрацоўнікі міліцыі разламалі сонечны тэнт галадоўшчыка. У сярэдзіне дня на плошчы з'явіўся аўтобус з прадстаўнікамі гарвыканкаму і міліцыянтамі. Яны зьнялі аб'яву пра мітынг і спрабавалі канфіскаваць інфармацыйны стэнд, але людзі, якія знаходзіліся на плошчы, перашкодзілі гэтаму.

А 20.00 на несанкцыянаваны мітынг перад Домам ураду сабралася больш за 10 тысяч чалавек. Пра рашучыя настроі людзей сьведчылі ўзьнятыя транспаранты: "Мы з вамі -- Адамовіч і Папоў, Сахараў і Афанасьеў, Шушкевіч і Ландсбэргіс!", "Чаму Сакалоў вырашае за ўсіх дэпутатаў Беларусі?" і інш. Пякучы сорам за беларускую дэлегацыю і надзея, што хтосьці з дэпутатаў усё ж здолее ўзьняць жыццёва важныя пытаньні Чарнобыльскай бяды і палітычнай сітуацыі ў Рэспубліцы, скразілі ў словах кожнага прамоўцы. Ад імя Аргкамітэту і раённых радаў БНФ зноў прагучаў зварот да М.Собалю спыніць галадоўку. Ён прыняў гэтую прапанову і быў узнагароджаны воплескамі: за мужны пачатак і за важнае заканчэньне галадоўкі. Па пытаньнях, якія ўздымаліся на мітынгу, былі прынятыя рэзалюцыі і накіраваныя тэлеграмамі на адрас прэзідыума З'езда, народным дэпутатам А.Адамовічу, В.Быкаву, А.Дабравольскаму, А.Жураўлёву, М.Ігнатавічу і С.Шушкевічу, у Камітэт абароны Гдляна. Сьпецыяльная рэзалюцыя была прынятая адносна Устаноўчага з'езду БНФ.

7 ч э р в е н я. Народны суд Маскоўскага раёна г.Менска за арганізацыю і удзел у несанкцыянаваным мітынгу 29 траўня на плошчы Леніна аштрафаваў: кіраўніка Рады БНФ Маскоўскага раёна Сяргея Міхнова -- на 300 руб.; сябра Аргкамітэту БНФ Віктара Івашкевіча -- на 200 руб.; сябра Рады БНФ Савецкага раёна Міхаіла Собалю -- на 150 руб. Мяркуецца правесці масавыя акцыі па зборы ахвяраваньняў на ўплату штрафаў.

● МІТЫНГ 29 ТРАУНЯ ПЕРАД ДОМАМ УРАДУ
(фрагменты асобных выступаў і рэзалюцыі)

Валеры ГАРБАЧОУ, давераная асоба дэпутата С.Шушкевіча: "Агрэсіўна-паслухмяная большасць", як трапна назваў яе дэпутат Афанасьеў, імкнецца пусьціць Зьезд па вызначаных адміністрацыйна-камандавай сістэмай рэйках. Прабіцца да трыбуны вельмі складана. Гэта тычыцца як усяго Зьезда, так і асабліва Беларускай дэлегацыі. Многія з вас памятаюць, што ў нашага дэпутата прафесара Шушкевіча распрацаваная дакладная і паслядоўная канцэпцыя ліквідацыі вынікаў Чарнобыльскай катастрофы. Зьезд ня зможа ігнараваць пастаноўку гэтага пытання, калі мы завалім яго тэлеграмамі з патрабаваньнямі даць Шушкевічу слова і прыняць рашэньне па праблеме Чарнобыля. Тыя, каго хвалюе лёс народа, лёс дзяцей, якія жывуць там, дзе і дарослым жыць нельга, не пашкадуйце часу і накіруйце на адрас прэзідыума Зьезда або дэпутата Шушкевіча адпаведную тэлеграму. Мы ўсе бачым, што большасць на Зьездзе не адлюстроўвае інтарэсы выбаршчыкаў. Мяркую, што ў нашай Рэспубліцы нашмат болей, чым тыя 50 -- 60 працэнтаў, пра якія паведамлялася ў праграме "Время", незадаволення палітыкай большасці. Напэўна, сёньня рэальна паўплываць на работу Зьезда мы ўжо ня здолеем. Але давайце памятаць, што ў нас наперадзе новыя выбары -- у Вярхоўны Савет БССР і мясцовыя органы ўлады. Наколькі мне вядома, праект рэспубліканскага Закона аб выбарах ужо падрыхтаваны. У ім засталіся ўсе важныя для бюракратыі інстытуты: акруговыя сходы і вылучэньне ад грамадскіх арганізацыяў. Зьбіраюцца і надалей выкарыстоўваць такі прыём, як вылучэньне некаторых непапулярных лідэраў у сельскіх акругах. Заклікаю сёньняшні мітынг прыняць рэзалюцыю з патрабаваньнем дэмакратызацыі Закона аб выбарах.

Ірына КІСЯЛЕВА, журналістка: На Беларусі, у зонах забруджаных вышэй 15 кюры/км кв., жыве 63305 дзяцей (у папярэднім "Экспрэсе" прыводзілася лічба 86101, у якую уваходзяць таксама маці дзецей да 6 годоў. -- Рэд.). А ўсяго па Гомельскай вобласьці жыве болей 85 тысяч, па Магілёўскай -- болей 108 тысяч чалавек. Яны жывуць у такіх зонах, у якіх у фантастычных раманнах працуюць сталкеры. Гэта зоны той насычанасці радыёнуклідамі, пры якой у лабараторыях належыць закоўваць усе правілы тэхнікі бясьпекі. Наш урад гэта дапусьціў. Ён дапусьціў і тое, каб старшынёй групы Урадавай камісіі СССР, якая працавала ў Магілёўскай вобласьці, стаў намесьнік міністра атамнай энергетыкі Ул.Мар'ін. Вынікі працы гэтай групы разглядаліся 15 траўня ў Магілёве. Усе члены маскоўскай камісіі спрабавалі пераканаць людзей са Слаўгарада, Чэрыкава, Краснаполья, што яны могуць нараджаць дзяцей, расьціць іх, піць "бруднае" малако. На гэтай нарадзе называліся вёскі, дзе забруджанасць вышэй за 141 кюры/км кв. Напрыклад, вёска Чудзяны. Там дзеці, якім за раз 3 -- 4 гады, ўжо набралі 25 -- 30 бэр, хаця за ўсё жыцьцё яны павінны набраць ня болей 35 бэр. Хто адкажа за гэтых дзяцей? На гэтай нарадзе высветлілася, што ніводная вёска, ніводзін калгас або саўгас на забруджаных тэрыторыях ня мае закрытых аўтобусаў для перавозкі дзяцей. З раніцы да вечара дзеці сядзяць у школах з зачыненымі вокнамі -- іх нельга выводзіць на вуліцу. На апублікаваных нядаўна картах мы ўбачылі месцы, дзе нельга зьбіраць грыбы. Але ўявіце сябе вясковых дзяцей, якія ня будуць там зьбіраць ягады. Дырэктар саўгаса "Сьцяг" Чэрыкаўскага раёна І.Максіменка распавёў на нарадзе, што калі да іх прыезджаў Г.Таразевіч, і яму гаварылі пра ўсё гэта, той

паабяцаў або на пряцягу двух тыдняў вырашыць пытаньні, або падаць у адстаўку. Таразевіч прыязджаў 18 красавіка. Пытаньні саўгаса "Сьцяг" нявырашаны дагэтуль. Хто адкажа, што беларускі народ асуджаны на хваробы і выміраньне? У Крычаве прастойвае лінія па мясу і малаку: няма тары -- пластмасавых упаковок для сьмятаны, латкоў для мяса -- каб забясьпечыць людзей "чыстымі" прадуктамі. Няма рэфрыжэратараў, прадукты псуюцца. У Магілёўскай вобласьці не хапае чатырох асфальтаўкладчыкаў. І наш урад ня можа вырашыць нават такія ганебныя пытаньні! Нашы прапановы: няхай Рэспубліканская камісія па ліквідацыі вынікаў аварыі дасьць справаздачу перад грамадскасьцю; няхай спецыяльная грамадская камісія падрыхтуе пытаньні да гэтай справаздачы; там павінны прысутнічаць незалежныя журналісты, якім будзе гарантаваная паласа ў газэце. Я ўпэўненая, што даць справаздачу камісія ня здолее. І тады мы паставім пытаньне пра адстаўку гэтага ўраду.

Тамара БЕЛАВОКАЯ, медык (Інстытут радыёмедыцыны): На думку навукоўцаў, пік вынікаў Чарнобыльскай аварыі пачнецца прыблізна праз сем гадоў. Але ўжо сёньня па дадзеных, напрыклад, Хойніцкай раённай бальніцы выяўленае павелічэньне выродлівасьцяў. Ужо сёньня выяўленае павелічэньне інфекцыйных захворваньняў па раёнах Гомельскай і Магілёўскай абласьцей. Ужо сёньня бачна, што паслаблены імунітэт. Звычайная хвароба цягнецца даўжэй і цяжка пераносіцца. Але, нягледзячы на тое, што ў Рэспубліцы створаны спецыяльны Інстытут радыёмедыцыны з клінікай, каб вырашаць гэтыя праблемы, мы, медыкі, бяззбройныя. Супрацоўнікі нашага Інстытута едуць у забруджаны раён са стэтакі, працуюць па дапатопных методыках. У нас няма ані належнай дыягнастычнай, ані лячэбнай апаратуры. Патрэбныя перасоўныя мабільныя лабараторыі. Падобнай айчынай апаратуры няма наогул, а каб набыць імпартную, мы ня маем валюты. І хаця Савецкі фонд міру выдзеліў нам два мільёны народных грошай, мы, маючы мільёны, зьяўляемся жабракамі. Бо што можна купіць за гэтыя грошы? Патрэбную апаратуру нам маглі б дапамагчы набыць палякі (яны неяк умеюць гандляваць з тымі дзяржавамі, дзе яна вырабляецца), але, каб разьлічыцца з палякамі, патрэбная побытовая тэхніка. Калі немагчыма вырашыць гэтыя пытаньні ў Рэспубліцы, мы павінны зьвярнуцца да Зьезда народных дэпутатаў.

Мікола ШЭЛЯГОВІЧ, лідэр аб'ядненьня "Полісьсе": Дазвольце мне, палешуку, папрасіць прабачэньне, за тое, што на нашай зямлі на крэсла народнага дэпутата ўзьлез Я.Сакалоў. Дэпутацтва Сакалова -- сорам палешукоў. Рух за Адраджэньне Палесься распачаў збор подпісаў, каб паставіць паўнамоцтвы такіх дэпутатаў, як Сакалоў, Скокаў, Посьнікаў, Зелянкуўскі, Паўленка і Бурскі, пад сумненьне. Гэта ўсё палескі рэгіён. Зворочэюса до всіх польшуків, які тутыкы есьця. Ідзьтэ на Полісьсе, заклікайтэ таксамо, будітэ, шоб кажон польшук пудвівса. Шоб нбыло нам стыдно пырыд людьмы, пырыд світом. Мусово отклькаты нбыловых дыпутатэй.

Міхась СОБАЛЬ, рабочы: Я пачаў сваю галадоўку праз дзьве гадзіны пасья пачатку Зьезда. Каротка распавяду пра свае чатыры гады перабудовы. Спачатку я гатовы быў маліцца на свайго цёзку (няхай не палічыць за панібрацтва) Міхаіла Сяргеевіча. Але, калі на ХІХ партканфэрэнцыі Ягор высьвятляў адносіны з Барысам, па-панібрацку ляпаючы па плячы 280 мільёнаў, я пачаў для сябе першы званок. Сёньня на Зьездзе той самы Ягор ужо 6.

высьвятляе адносіны з Тэльманам. Я шмат чаго чакаў ад Зьезда, але за гэтыя дзеве гадзіны пабачыў толькі лялечны тэатр, дзе ніткі, на якіх падвешаныя лялькі, нават не палічылі патрэбным пафарбаваць пад колер засланы. Таму больш я ў аніякіх багоў ня веру. І вас заклікаю да таго самага. Трэба спадзявацца толькі на таго бога, які жыве ў кожнага ў галаве. А вось аб'яднацца ўсім гэтым багам, г.зн. нам: рабочым, тэхнічнай і творчай інтэлігенцыі -- сёньня, напэўна, зручней у народным руху -- Беларускам Народным Фронце, бо ён яшчэ не пасьпеў і ня здолеў прыдбаць тых праслаўнутых "дэфармацыі". Мая галадоўка -- гэта здаровая савецкая неабходнасьць. Не я, дык пачаў бы хтось іншы. Я ўдзячны вам за падтрымку. За пяць дзён я убачыў, што гэта за сіла. За кожны дзень майго сядзеньня ў сьпісе недаверу Я.Сакалову дадалася некалькі тысячаў прозьвішчаў. А тыя, хто з раніцы да вечара спрабавалі ўчыніць правакацыю, толькі прадэманстравалі слабасьць сістэмы. Правакацыя -- яе адзіная апора. З удзячнасьцю да вас я галадоўку сваю сканчаю.

Пётр КРАЎЧАНКА, сакратар Менскага гаркама партыі: Я ўжо ня першы раз чую на мітыгах выступы ветэрана журналістыкі Ірыны Кісялёвай. Ірына Васільеўна, вы назвалі мноства канкрэтных, вострых, верагодна, недзе правільных момантаў, зьвязаных з Чарнобылем. Я прапаную, каб заўтра, паслязаўтра вы гэтую інфармацыю перадалі ў газету "Вячэрні Мінск". (Сьмех.) Ёсьць у нас і галоўны санітарны ўрач Рэспублікі, ёсьць камісія. Сапраўды трэба разьбірацца. Як і многія з вас, я лічу, што з вынікамі Чарнобыля вельмі шмат няяснага. І Шушкевіч -- спецыяліст, і Пятраеў -- спецыяліст, і прыезджалі камісіі Акадэміі медыцынскіх навук СССР, але, відаць, ёсьць рэчы, якія, зыходзячы з сучаснага ўзроўню ведаў, нельга ацаніць і дакладна спрагназаваць. Я перакананы, што сёньняшні узровень асэнсаваньня зьвязаных з Чарнобылем праблемаў патрабуе паглыбленьня. Нам патрэбная сістэма своеасаблівага маніторынгу для дакладнай аўтаматызацыі і кантролю за вынікамі аварыі. Ёсьць тэарэтычныя распрацоўкі прафесара БДУ Барышэўскага -- гэтая сістэма асэнсаваная і зробленая, яе трэба зараз рэалізаваць. Упэўнены, што на працягу бліжэйшых месяцаў, магчыма, наступнага году такая сістэма павінна пачаць дзейнічаць. Заяўляю, што кожны тыдзень мы павінны дакладна ведаць усе канкрэтныя дадзеныя: забруджанасьць паветра, грунту, вады і г.д. Калі рыхтаваўся выступ тав. Сакалова на апошні Пленум (Яфрэм Яўсеевіч, на жаль, ня выступіў), туды быў уключаны тэзіс пра аднаўленьне работ на сталай аснове, са знаходжаньнем у Рэспубліцы камісіі тав. Шчарбіны, нам. Старшыні Савета Міністраў СССР. Як увесь сьвет займаецца Армэніяй, так і саюзныя інстанцыі павінны займацца Беларускаю. Я не выключаю магчымасьць замежнай дапамогі. Мы павінны атрымаць адказ на пытаньне, што чакае генафонд нацыі і якія нашыя персьпектывы. Наколькі вялікая небясьпека? Як сакратар гарадскога камітэта партыі я падтрымліваю патрабаваньне публічнай справаздачы перад грамадскасьцю Рэспубліканскай камісіі па ліквідацыі вынікаў аварыі. Яна павінна праходзіць або на адкрытым месцы, або у Доме палітасьветы. Павінна быць яе прамая трансляцыя па тэлебачаньні.

Р э з а л ю ц я 1.

Крайне обеспокоены тем, что в состав Верховного Совета СССР вошли Е.Соколов и Г.Таразевич -- представители самого непопулярного руководства за всю историю Советской власти в Белоруссии. На них лежит ответственность за замалчивание истинных последствий Чернобыльской катастрофы. Они несут ответст-

венность за события 30 октября 1988 года в Минске, которые стали генеральной репетицией последовавшей вскоре трагедии в Тбилиси. Г.Таразевич подтвердил свою репутацию, отказавшись встретиться с журналистами, которые ведут независимое расследование в Грузии. Возмущены выступлением Е.Соколова на съезде народных депутатов, в котором он отклонил предложения депутата С.Шушкевича. Обращаемся к избирателям 549-го Кобринского территориального округа с просьбой отозвать депутата Е.Соколова.

Р е з а л ю ц и я 2.

Требуем предоставить слово для выступления о чрезвычайной экологической ситуации в Белоруссии нашему депутату Шушкевичу Станиславу Станиславовичу.

Р е з а л ю ц и я 3.

Обращаемся к народным депутатам СССР А.Добровольскому, Н.Игнатовичу, С.Шушкевичу, А.Журавлеву с призывом приступить к выполнению предвыборных программ и наказов избирателей:

1. Поставить на Съезде вопрос о судьбе жителей Белоруссии, прежде всего детей, оказавшихся в зонах радиоактивного заражения, ибо правительство практически не применяет мер по их спасению.

2. Поставить вопрос об отмене Съездом антидемократических законов о митингах и спецвойсках, поправок к уголовному законодательству от 8 апреля 1989.

3. Поставить вопрос об отмене института окружных предвыборных собраний.

4. Поставить вопрос об отмене ст. 6 Конституции СССР.

Р е з а л ю ц и я 4.

Мы, жители Минска, 30 октября 1988 приняли на себя удар спецвойск, водометов, дубинок и газов. Именно такие спецсредства были применены при разгоне мирного шествия минчан, которые направлялись к могилам предков в День поминовения усопших. Ни один из тех руководителей города и Республики, которые санкционировали расправу над своим народом, до сегодняшнего дня не привлечен ни к уголовной, ни к партийной ответственности, не смещен с занимаемой должности.

Реакция демократической общественности страны на белорусскую прелюдию к грузинским событиям была недостаточно активной и действенной. Именно поэтому произошла Тбилисская трагедия. Сегодня, как никогда, необходима консолидация демократических сил страны.

Белорусский народ солидарен с народом Грузии в требовании гласного и объективного расследования произошедшей трагедии, поименного оглашения на Съезде и последующего привлечения к ответственности виновников убийства мирных жителей в Тбилиси. Должностные лица, санкционировавшие применение отравляющих веществ, дубинок и саперных лопат против своих сограждан, скрываются за ширмой коллегиальной безответственности и анонимности высшего эшелона партийной и государственной власти.

Те, кто создал, подписал и дал санкции на применение антидемократических законов о спецвойсках, митингах и демонстрациях, являются прямыми соучастниками преступления против человечности в Грузии, против создания у нас правового государства, против Всеобщей Декларации прав человека и Венской конвенции.

Мы возмущены тем, что председателем правительственной комиссии СССР по расследованию грузинской трагедии сочли возможным назначить Председателя Президиума Верховного Совета БССР В.

депутата Г.Таразевича -- одного из инициаторов создания сложной политической ситуации в Белоруссии, человека, на котором лежит ответственность за 30 октября!

Мы выражаем сомнение в способности Г.Таразевича занять принципиальную, объективную позицию, отступить от активной защиты антиперестроечных сил страны.

Р е з а л ю ц и я 5.

Выражаем полную поддержку линии, направленной на создание правового государства, неуклонное соблюдение Всеобщей Декларации прав человека и Венской конвенции.

Однако нас крайне беспокоит тенденциозная оперативность становящихся систематическими политических расправ с лицами, идущими в авангарде перестройки, одностороннее публичное выпячивание действительных или мнимых недостатков и ошибок. Мы имеем в виду создание нездоровой сенсационности вокруг депутатов Гдляна и Иванова, нагнетание страстей и формулировку сверхоперативных негативных выводов об их работе до вынесения юридически обоснованных за заключений независимыми комиссиями.

Считаем необходимым включить в состав комиссии Верховного Совета по "делу" Гдляна депутата от г.Минска -- следователя по особо важным делам Прокуратуры БССР Н.Игнатовича.

Р е з а л ю ц и я 6.

Патрабуем ад рэспубліканскага і гарадскога кіраўніцтва дазволу на правядзеньне Устаноўчага зьезду Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне" у г.Менску 24 -- 25 чэрвеня на пры-мальных для БНФ умовах.

● АДКРЫТЫ ЛІСТ РАДЫ БЕЛАРУСКАГА КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА "СВІТАНАК" У ЛАТВІІ ПРЭЗІДЫУМУ ВЯРХОУНАГА САВЕТА БССР

Стан трывожнага прадчуваньня бяды зьмяшчае ў сабе ёмістае беларускае слова -- ЖУДАСЬЦЬ. Перабудова ў краіне ператвараецца ў нуднае і прыгнятальнае чаканьне чарговага гістарычнага пленума або ўказа. Злачынная сталінская сістэма абрала Беларусь выпрабавальным палігонам паскоранай асіміляцыі нацыяў, якія маршыруюць у камуністычную будучыню. Нашчадкі бацькі крывага генацыду, асьлепленыя нянавісьцю, імкнучыся затаптаць абуджаную нацыянальную самасьвядомасьць беларускага народа, выдаюць абсурдны указ, які забараняе нацыянальныя сімвалы. Беларускія сімвалы нацыянальнага гонару задушаныя і пашматаваныя на заранку калектывізацыі, і наўрад ці хто з выдаўцоў указа і ягоных ідэолагаў -- персанальных пенсіянераў НКВД -- бачыў у руках "ваяўнічых беларускіх нацыяналістаў" бела-чырвона-белы сьцяг і герб "Пагоня". Гістарычная нацыянальная сімволіка належыць беларускаму народу, і народ сам мае права распараджацца сваёй гісторыяй, нацыянальнай культурай, сваёй мовай на сваёй уласнай зямлі. Адвечны гонар народу, за які беларусы заплацілі мільёнамі чалавечых жыцьцяў, аўтары ўказа ацанілі ў 50 рублёў штрафу. Слабавата для нашчадкаў Мураўёва-вешальніка і крывавага ката Сталіна.

Ня пройдуць таксама і спробы ідэолагаў псеўдаперабудовы пасяець зерні варожасьці паміж беларускім і латышскім народамі. Сотні гадоў жыўць беларусы на зямлі латышоў. Латвійская Рэспубліка ў цяжкія для беларускай нацыянальнай культуры 1930-я гады захоўвала і ўсімі сіламі падтрымоўвала беларускія асяродзьдзі на сваёй нацыянальнай тэрыторыі. Маці-Латвія ў часы фашыскага генацыду пракляла вартую жалю жменьку вырадкаў, да-

ла на сваёй зямлі прытулак тысячам дзяцей са спаленых беларускіх вёсак. Народы-браты падзялілі жах масавых дэпартацыяў.

Мы выказваем свой пратэст Прэзідыуму Вярхоўнага Савета Беларусі. Патрабуем спынення перасьледу і хлусьлівых нападак на ўдзельнікаў Беларускага Народнага Фронту. Беларускае культурнае таварыства "Сьвітанак" аддае свой голас у падтрымку Беларускага Народнага Фронту, праграма якога адпавядае задачам перабудовы, дэмакратыі, сяброўства народаў, адраджэньня нацыі і вяртаньня ёй гістарычных і культурных сьвятыняў.

БКТ "Сьвітанак" будзе дастаўляць ва ўсе раёны шматпакутнай гістарычнай Бацькаўшчыны сапраўдную інфармацыю пра дэмакратычныя працэсы, якія адбываюцца ў Латвіі, і адраджэньне яе народа.

У адказ на зьнявагу нацыянальных сьвятыняў, у адпаведнасьці з Дэкларацыяй Форума народаў Латвіі, БКТ "Сьвітанак" пакідае за сабою права гонару за бела-чырвона-белы сьцяг і герб "Пагоня".

● ХОПІЦЬ НАМ ЧАРНОБЫЛЮ

Івар Гамаюн

"Мірны атам -- у кожнам кату!" --
Такі вась лозунг усе мы чулі.
Дзякуем шчыра! Мы вельмі рады.
Заходзьце, мы атамам пачастуем.
А зь Беларусі ляцелі гусі.
Добрыя гусі, ды нельга есьці:
Коць тры разы вары ў капусьце,
Але ня зьменшыш працэнту сьмерці.
А наша хата ўсім багата,
Таму нас, пэўна, так любяць госьці.
І каб у катах ня зьвёўся атам,
Нам прапануюць: "АЭС узносьце!"
Ай, дзякуй, людцы, за вашу ласку --
Гасьцям харошым адчым кату.
Мы на закуску заб'ём вам гуску --
Хай будзе смачны вам мірны атам!

(Верш перадрукаваны зь бюлетэня "Рэанімова"
гарадзенскай суполкі імя Максіма Багдановіча.)

І Я ВЕДАЮ, ШТО ПРЫ СЛОВАХ "НЕПАРУШНЫ", "НЕПАДЗЕЛЬНЫ",
"АДЗІНЫ", КАЛІ ІХ ГАВОРЫЦЬ МАЦНЕЙШЫ, САПРАУДНЫХ ЛЮ-
ДЗІ ЦЯГНЕ РАЗЬБІЦЬ НЕПАДЗЕЛЬНАСЬЦЬ, РАЗБУРЫЦЬ НЕПА-
РУШНАСЬЦЬ. БО ГЭТА ЗАМАСКАВАНЫ ЛАНЦУГ РАБСТВА.

Уладзімер Караткевіч.
Каласы пад сярпом тваім.

Выпуск падрыхтавалі А.Кавальчук, С.Драч.
8 чэрвеня 1989.